

RAÓ 28

GESTIONEM PARCS NATURALS INTRODUINT PROJECTES QUE AJUDIN A PRESERVAR ELS SEUS VALORS

L'INCASÒL és propietari i gestiona directament espais de gran valor ecològic; un d'ells és la finca de Torre d'en Mornau que es troba dins del parc natural dels Aiguamolls de l'Empordà.

Els aiguamolls ocupaven antigament tot el pla del litoral del golf de Roses i del Baix Ter, però van anar desapareixent per l'expansió de l'agricultura i la ramaderia amb canals de dessecació, la canalització de la Muga i la construcció dels embassaments de Boadella, Sau, Susqueda i el Pasteral. Sis llacunes petites i la gran llacuna o estany de Castelló van desaparèixer per afavorir l'agricultura i, en un inici, el cultiu d'arròs.

A la segona meitat del segle XX, la urbanització de la zona amb projectes com el d'Empuriabrava van fragmentar, reduir i posar en perill l'ecosistema. L'any 1976, el Grup de Defensa dels Aiguamolls va iniciar una campanya de conscienciació de l'opinió pública. Quan el 13 d'octubre del 1983, el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei de declaració de paratges naturals d'interès nacional i reserves integrals, els aiguamolls de l'Alt Empordà van ser un dels primers espais que van quedar protegits. Posteriorment van ser declarats parc natural amb successives ampliacions al llarg dels anys.

La finca de Torre d'en Mornau està situada entre els municipis de Pau, Castelló d'Empúries i Peralada, a la comarca de l'Alt Empordà. Té una superfície total de 118 hectàrees, de les quals 27,9 estan incloses a la reserva integral del Pla Especial d'Interès Natural dels Aiguamolls de l'Empordà. La part central de la finca està ocupada per un conjunt d'edificacions, al voltant d'un gran pati, tots elles vinculades a l'activitat rural: la primera masia data del 1945 i s'hi van anar afegint magatzems, estables, sitges, pallers, habitatges per als treballadors, una torre dipòsit d'aigua i dues naus de grans dimensions amb quadres i edificacions annexes

Vista aèria de la Torre d'en Mornau.
Parc natural dels Aiguamolls de l'Empordà, Alt Empordà

que van ser construïdes pel Ministerio del Ejército quan va adquirir la finca l'any 1946 per criar-hi cavalls per a l'exèrcit. Finalment, els militars van abandonar la finca l'any 1966 i les edificacions van quedar parcialment abandonades. Després d'un llarg períple, l'INCASÒL va adquirir la finca per assegurar-ne la titularitat pública i mantenir-hi les activitats agrícoles i ecològiques, compatibles amb el parc natural.

La finca se situa damunt una antiga llacuna i té un paisatge molt característic format per closes (un antic sistema agrícola que permetia el conreu de sòls amb alta salinitat). Això era possible gràcies a un sistema de canals d'aigua dolça (proviuent de la Muga) que inundaven el camp durant un curt període, netejaven el sòl superficial i permetien alguns conreus (molt limitats). Amb la construcció de pantans i el gran consum de l'aigua de la Muga per a l'agricultura, que va reduir-ne molt el cabal, el sistema no va tenir l'efectivitat esperada i la productivitat agrícola de les closes va ser molt limitada. De seguida es va veure que només era viable dedicar-la a la ramaderia i, tot i això, es va anar abandonant progressivament, també per a aquesta activitat. Avui, el sistema hidràulic de les closes es troba parcialment abandonat i la salinitat del sòl fa que existeixi un perill greu d'empobriment ecològic de l'antic espai agrícola.

L'INCASÒL hi assaja models de gestió que permetin el seu manteniment i recuperin (i tornin a fer econòmicament viable) el sistema hidràulic de les closes, de manera que es recuperi el model de gestió mediambiental que donava sentit i permetia el manteniment d'aquest ecosistema de gran fragilitat. Un dels projectes preveu la reintroducció de la ramaderia de la vaca de l'Albera, una raça autòctona en perill d'extinció. La comercialització d'aquesta carn ha de permetre que el paisatge torni a funcionar en tots els àmbits: social, econòmic i mediambiental, i es pugui preservar per a les generacions futures.

En un futur, els antics edificis militars que l'Institut ha salvat de la ruïna podrien ser un espai per als visitants del parc i per a l'educació ambiental.

Antics edificis de l'exèrcit i explotació ramadera a la finca de Torre d'en Mornau dels Aiguamolls de l'Empordà